

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ

Для сучасного суспільства чи не найголовнішою проблемою залишається безпека власного існування. Проте виробничі потреби вимагають постійного нарощування обсягів використання природних ресурсів, що негативно впливає на стан природи і людини, а також призводить до поглиблення протиріч між процесом використання природи і її збереженням.

Дослідження питань охорони земель як невід'ємної складової навколишнього природного середовища набувають актуальності у сучасних умовах, оскільки стан земельних ресурсів в Україні близький до критичного, на всій території нашої держави поширені процеси деградації земель, серед яких найбільш масштабними є ерозія (близько 57,5% території), забруднення (близько 20% території), підтоплення (близько 12% території) [1]. Такий стан свідчить як про низький рівень суспільної екологічної свідомості, так і про відсутність дієвого механізму правового регулювання охорони земель в Україні [2, с. 16].

Конституція України проголошує землю основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Це положення Основного закону знайшло відображення і деталізацію у Земельному кодексі України та інших актах земельного законодавства. Так, статтею 5 Кодексу встановлено, що земельне законодавство базується на таких «землеохоронних» принципах, як принцип забезпечення раціонального використання й охорони земель та принцип пріоритету вимог екологічної безпеки. Це означає, що головним завданням Земельного кодексу України у галузі регулювання земельних відносин є охорона земель. Інші завдання Кодексу, такі як приватизація земель та досягнення економічної ефективності землекористування, можуть досягатися за умови забезпечення охорони земельних ресурсів [3, с. 91].

Крім Конституції та Земельного кодексу, відносини щодо охорони земель регулюються численними законами та підзаконними актами, зокрема законами України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону земель», «Про державний контроль за використанням і охороною земель», «Про меліорацію земель», «Про землеустрій», «Про державну експертизу землевпорядної документації», наказом Мінагрополітики «Про затвердження Порядку консервації земель» та іншими, серед яких значну частину займають стандарти Союзу РСР.

Слід зазначити, що Закон України «Про охорону земель» містить близько двадцяти відсилочних норм і передбачає прийняття більше десяти нормативно-правових актів різної юридичної сили, більшість із яких досі не прийняті. Очевидно, надалі законодавче забезпечення охорони земель здійснюватиметься за допомогою великої кількості нормативно-правових актів, що негативно відобразатиметься на ефективності правового регулювання земельних відносин [4, с. 3].

Поряд із національним, правове регулювання охорони земель здійснюється і міжнародним законодавством.

Як зазначається у спеціальній літературі, поресурсового міжнародного договору, об'єктом якого була б саме земля чи ґрунти, немає. Земля в міжнародному праві розглядається як компонент довкілля, як середовище існування людини та біологічного різноманіття, рідкісних видів флори та фауни та, зокрема, мігруючих видів тварин та птахів тощо. Отже, вона є природним об'єктом – складовою частиною навколишнього середовища, що є об'єктом міжнародного права навколишнього середовища (міжнародного екологічного права). У зв'язку з цим у глобальному контексті проблеми щодо охорони землі регулюються джерелами міжнародного права навколишнього середовища [3, с. 119].

Серед міжнародно-правових актів у цій сфері насамперед слід згадати Конвенцію про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсар, 1971 р.), Конвенцію про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Берн, 1979 р.), Конвенцію про охорону біологічного різноманіття (Ріо-де-Жанейро, 1992 р.), Конвенцію про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини (1972 р.).

Отже, наразі відбувається активізація процесу розробки та прийняття нормативно-правових актів щодо охорони земель, оскільки ані Земельний кодекс України, ані Закон України «Про охорону земель» не забезпечують вичерпного правового регулювання у цій сфері. Вдосконалення законодавчого забезпечення охорони земель потребує заповнення існуючих прогалин у правовому регулюванні зазначених відносин, позбавлення зайвих нашарувань і суперечностей між нормативно-правовими актами з питань охорони земель, систематизації норм, які містяться у численних законах та підзаконних актах.

Література

1. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21 грудня 2010 р. № 2818-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>

2. Ковальчук Т. Теоретико-правові дослідження та проблеми правового регулювання у сфері охорони земель в Україні // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2012. – № 92. – С. 16-20.

3. Вівчаренко О.А. Правова охорона земель в Україні. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 336 с.

4. Багай Н.О. Законодавство України про охорону земель: проблеми розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>

УДК 340.1:342.2(043.2)

Бочарова Н.В., к.і.н., доцент,
Юридичний факультет,
Дніпровський гуманітарний університет, м. Дніпро, Україна

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ЛЮДИНИ НА РЕЗУЛЬТАТИ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНСТИТУЦІЙНИХ ДОКУМЕНТАХ

В умовах інформаційного суспільства однією з головних суспільних цінностей стає творча діяльність людини, оскільки як головний ресурс виступає інтелектуальний потенціал, а не традиційні матеріальні ресурси (енергія, сировина). Професіоналізм і здібність до творчості, прагнення людини до самовдосконалення стають критеріями, що визначають її соціальний статус.

Одним із засобів заохочення креативності є юридичний захист результатів творчої праці. У міжнародних документах про права людини право на результати творчої діяльності включено в перелік основних прав людини і визначено як правову цінність, яка повинна захищатися кожною державою[1].

Важливішим способом юридичного визначення права на результати творчої діяльності є фіксація цього права в Конституціях держав[2]. Конституційні норми про право на творчу діяльність, її результати і пов'язану з ними інтелектуальну власність вміщені в тих частинах конституцій європейських країн, де закріплені основні права і свободи людини і громадянина. Як правило, такі частини існують у вигляді спеціальних розділів або підрозділів конституційних текстів про права людини. У окремих випадках в таких розділах проходить диференціація прав людини на особисті, громадянські, політичні, соціально-економічні, культурні, які виділяються в спеціальні параграфи. Право на результати творчої діяльності в таких випадках фіксується в розділах про економічні, соціальні і культурні права (Конституції Польщі, Словаччини, Албанії), або віднесені до прав в області культури (Конституція (Основний закон) Фінляндії). Деякі конституції мають відмінності в цьому плані. Так, в Конституції Литви право на свободу і захист інтелектуальної творчості фіксується в розділі «Суспільство і держава» (ст. 42). У Конституції Греції інтелектуальні свободи проголошуються в розділі «Особисті і соціальні